

Een ballonnetje lachgas doen is niet zo grappig

Het gebruik van lachgas als partydrug is sterk toegenomen sinds het niet langer onder de Geneesmiddelenwet valt. Gemeenten en politici maken zich daar zorgen over. Ook artsen waarschuwen voor de risico's.

‘PSSSSSSHHHT’ – een sissend geluid en gegiechel. Van verre kun je het horen: daar wordt weer een ballonnetje opgeblazen en gretig ingeademd. Op parkeerplaatsen tijdens zoele zomeravonden, achter het winkelcentrum, aan de lachgasbar bij festivals; gebruikers van lachgas generen zich niet om in de openbare ruimte een ‘ballonnetje’ of één, twee te gebruiken – of veel meer. Lachgas (distikstofmonoxide, N₂O) wordt in de geneeskunde al sinds het eind van de 18de eeuw als narcosemiddel gebruikt voor kortdurende ‘roesjes’. Vrouwen kunnen erom vragen tijdens het bevallen en ook mensen met prikangst kan het helpen. Let wel: lachgas dat op straat vanuit ballonnetjes wordt geïnhaleerd is niet hetzelfde als het medicinale lachgas (50% lachgas, 50% zuurstof). Vanaf de jaren negentig is lachgas in het uitgaanscircuit bekend als roesmiddel, maar in de afgelopen drie jaar is het recreatieve gebruik ervan sterk gestegen. Als gevolg van een uitspraak van het Europese Hof valt lachgas sinds 1 juli 2016 onder de Warenwet en niet langer onder de Geneesmiddelenwet, en daardoor is het middel breder beschikbaar. Het wordt legaal verkocht als gaspatronen voor slagroomspuiten. Gebruikers vullen ballonnen met dit gas om het vervolgens in te ademen. Daarnaast zijn er tweelitertankjes met het gas in omloop, waarmee ondernemers ballonnetjes in clubs of op evenementen aanbieden, voor 3 à 4 euro per stuk. Het gas geeft een roes van ongeveer een halve minuut, soms iets langer.

Uitgaanders

Lachgas wordt gebruikt door zowel stedelingen als mensen op het platteland, van uiteenlopende leeftijd, etnische achtergrond en opleidingsniveau – al zijn het wel met name jongeren en jongvolwassenen. ‘Er zijn wel meer middelen die in populariteit op- en neergaan’, zegt Laura Nijkamp, onderzoeker bij het Trimbos-instituut naar jongeren en riskant gedrag. ‘Bij lachgas kun je stellen dat het gebruik sterk is toegenomen. Het wordt door gebruikers nauwelijks als drug gezien.’

De laatste cijfers tonen aan dat 9,4 procent van de tieners tussen 12 en 16 jaar in 2017 weleens een ballonnetje had gebruikt, twee jaar ervoor was dat 7,8 procent. ‘Deze jongste groep doet het over het algemeen wat stiekemer, zoals op de slaapkamer. De 18-, 19-jarigen zullen het openlijker gebruiken en de twintigers meer in de kroeg of op festivals.’ Het ‘ooit-gebruik’ is het hoogst onder uitgaanders van 15-35 jaar (Grote Uitgaansonderzoek, 2016). Nederland en Groot-Brittannië zijn koplopers in het gebruik van lachgas. Onduidelijk is of de toename verband houdt met de gestegen leeftijdsgrens voor alcohol. Gemiddeld nemen gebruikers vijf ballonnetjes, zegt Nijkamp. ‘Soms houdt iemand het bij één, anderen gaan maar door, tot soms wel honderd patronen per dag.’

Ernstige klachten

Hoe onschuldig lachgas is, hangt grotendeels samen met de hoeveelheid en frequentie van het gebruik. Gebruikers kunnen misselijk en duizelig worden, hoofdpijn krijgen of flauwvallen (‘out’ gaan). Op afdelingen SEH merken ze de toename van patiënten die ‘onwel’ binnenkomen ten gevolge van overmatig lachgasgebruik, al dan niet in combinatie met andere softdrugs. ‘Veel mensen denken dat het gebruik ervan onschuldig is’, zegt Annemarie van der Velden, voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Spoedeisende Hulp Artsen (NVSHA). ‘Maar dat is natuurlijk niet zo.’ Er zijn geen cijfers over het aantal patiënten dat ten gevolge van lachgas-klachten op de SEH belandt. Van der Velden: ‘Er is geen aparte DOT voor lachgas.’ Lachgasgebruik valt onder intoxicaties.

Ook kan het gebruik van lachgas zorgen voor een (tijdelijk) zuurstofgebrek en een tekort aan vitamine B12, met het risico van hersen- en zenuwbeschadigingen. Het Nederlands Vlaams Dwaarslaesie Genootschap vestigde hier recentelijk de aandacht op in het tv-programma Nieuwsuur. ‘Het aantal mensen met toch wel ernstige klachten na (intensief) gebruik van lachgas is de afgelopen tweeënhalve jaar fors toegenomen, namelijk van nul naar dertien binnen de acht dwarslaesiecentra’,

licht voorzitter en revalidatiearts Willemijn Faber toe, die erop wijst dat er ‘bijna nooit in de openbaarheid over deze risico’s wordt gesproken’. Daarnaast kunnen gebruikers ernstige brandwonden oplopen, zo waarschuwen de brandwondencentra in Groningen, Beverwijk en Rotterdam. Uit een inventarisatie van begin juli blijkt dat dit jaar inmiddels negentien personen verwondingen hebben opgelopen die overeenkomen met tweedegraads- en derdegraadsbrandwonden. ‘Het gaat met name om bevrozingletsels aan de binnenzijde van de bovenbenen, omdat zij een tankje tussen de benen klemden’, zegt Ymke Lucas, brandwondenarts in het Maasstad Ziekenhuis. ‘Het merendeel van hen moest geopereerd worden.’

De negatieve gevolgen van het grootschalig gebruik worden steeds vaker zichtbaar

Kentering

De revalidatieartsen willen aandringen op meer voorlichting over de gevaren van extensief gebruik. Ook brandwondenarts Lucas pleit voor ‘meer bewustwording’. Regeringspartij CDA wil een stap verder gaan, en stelt voor dat het kabinet recreatief gebruik van lachgas wettelijk aan banden legt. Tweede Kamerlid Anne Kuik wil via een verbod het misbruik van lachgas aanpakken. ‘De negatieve gevolgen van het grootschalige gebruik van de partydrug worden steeds vaker zichtbaar in de samenleving. De laatste tijd zijn er meerdere verkeersongevallen geweest, ziekenhuizen zien het aantal lachgaspatiënten toenemen en de maatschappelijke onrust stijgt.’

Minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid uitte begin deze maand op de radio (Dit is de dag) zijn zorgen over het gebruik, met name in combinatie met alcohol en andere drugs. Hij is erover ‘in

gesprek’ met staatssecretaris Blokhuis van VWS. Blokhuis heeft eerder het Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs (CAM) gevraagd een ‘nieuwe risicobeoordeling’ van lachgas uit te voeren. Die wordt in november verwacht. In afwachting daarvan is lachgas nog altijd legaal, maar vindt er de laatste maanden een kentering plaats in de maatschappelijke acceptatie van het gebruik als partydrug. Gemeenten klagen over de overlast en nemen maatregelen, alleen al de patronen op straat zijn ze een doorn in het oog. Sommige detailhandelaren, zoals Bol.com, bieden ‘nitro’-patronen (voor slagroomsputten) niet meer zomaar aan. Vrijwel alle grote feesten en festivals verbieden de verkoop en het gebruik ervan. Zo wordt lachgas geweerd bij de Nijmegen-

se Vierdaagsefeesten, de Zwarte Cross en muziekfestival Lowlands. Ondertussen blijft het aanbod van lachgas online nog big business. ‘Het is ook de vraag of zo’n verbod zou werken’, zegt Trimbos-onderzoeker Nijkamp. ‘Een oplossing ligt eerder in het de-normaliseren van het gebruik. Zorg er bijvoorbeeld voor dat het gebruik van lachgas minder normaal wordt op festivals en evenementen door de verkoop daar te verbieden. Daarmee zorg je ervoor dat het minder “erbij hoort”.’ ■

web

Meer informatie over dit onderwerp vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen